

Sygn. akt VIII *Pa 2/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek (spr.)
Sędziowie:	SSO Grażyna Łazowska SSR del. Magdalena Kimel
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2019r. w Gliwicach

sprawy z powództwa P. L. (L.)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o świadczenie rekompensacyjne i ekwiwalent

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 27 września 2018 r. **sygn. akt** VI P 792/17

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 w ten sposób, że odstępuje od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego;
- 2) oddala apelację w pozostałej części;
- 3) odstępuje od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

(-) SSR del. Magdalena Kimel (-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek (spr.) (-) SSO Grażyna Łazowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Pa 2/19

UZASADNIENIE

Powód P. L. pierwotnie domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w J. kwoty 10.000 zł tytułem rekompensaty za utratę prawa do bezpłatnego węgla.

Na uzasadnienie podano, że prawo do bezpłatnego węgla dla emerytów nie zostało z dniem 1 stycznia 2015 roku definitywnie uchylone, a jedynie zawieszono na skutek złej sytuacji ekonomicznej pracodawcy. Wobec powyższego powód spełnia przesłanki nabycia prawa do świadczenia rekompensacyjnego w oparciu o zapisy ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971), bowiem w okresie pobierania emerytury powód był formalnie uprawniony do pobierania deputatu węglowego dla emerytów.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podano, że w dniu 31 lipca 2014 roku pozwana zawarła z (...) S.A. w K. umowę sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postaci zakładu (...). Przejętych pracowników obowiązywało Porozumienie płacowe zawarte w dniu 20 grudnia 2004 roku pomiędzy Zarządem (...) S.A., a organizacjami związków zawodowych działającymi w (...) S.A.. W Załączniku nr 14 do Porozumienia płacowego z dnia 20 grudnia 2004 roku zawarto zapisy dotyczące węgla deputatowego

i ekwiwalentu za ten węgiel przysługującego emerytom i rencistom. Pozwana podała, że (...) Spółka (...) przejęła jedynie pracowników Kopalni (...)

(...), a zobowiązania wobec emerytów i rencistów z tytułu deputatu węglowego i ekwiwalentu z tego tytułu pozostały w (...) S.A., czyli

u zbywcy. Zarząd pozwanej uchwałą z dnia 30 września 2014 roku odstąpił od wypłaty węgla deputatowego dla emerytów i rencistów w 2015 roku. Pozwana dodała, że Zarząd (...) S.A. wypowiedział porozumienie płacowe z dnia 20 grudnia 2004 roku w zakresie prawa do deputatu węglowego w całości. Zdaniem pozwanej ponieważ uprawniony pracodawca wypowiedział w tym zakresie porozumienie płacowe, to nie może ono być podstawą powództwa w niniejszej sprawie. Doszłoby bowiem do paradoksalnej sytuacji, że

w (...) Spółce (...) emeryci i renciści mieliby prawo do węgla deputatowego,

a (...) na podstawie tego samego układu – nie. Podniesiono, że zarząd pozwanej nie był jako pracodawca stroną Porozumienia i nie mógł go wypowiedzieć. Wskazano, że roszczenie powoda opiera się na porozumieniu, które w 2015 roku nie obowiązywało. Podtrzymano stanowisko zawarte w odmowie przyznania powodowi rekompensaty.

Nadto podniesiono, że powód nabył status emeryta górniczego dopiero z dniem 24 kwietnia 2015 roku, a zatem gdy już nie istniało prawo do deputatu węglowego dla emerytów z uwagi na skuteczne podjęcie uchwały zarządu spółki o zaprzestaniu wypłaty w/w świadczenia. Tym samym powoda nie można traktować jako osoby uprawnionej do uzyskania świadczenia rekompensacyjnego w oparciu o przepisy ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

W toku procesu (pismo z dnia 1 marca 2018 roku – k. 34-35, rozprawa z dnia 8 marca 2018 roku – k. 40-40v, zmiana żądania w piśmie z dnia 23 marca 2018 roku) strona powodowa dokonała zmiany powództwa, wnosząc o zasądzenie od pozwanej:

a) kwoty 832,97 zł tytułem ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel dla emerytów za 2015 rok wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 maja 2015 roku do dnia zapłaty,

b) kwoty 1.130,54 zł tytułem ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel dla emerytów za 2016 rok wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 maja 2016 roku do dnia zapłaty,

c) kwoty 1.625,58 zł tytułem ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel dla emerytów za 2017 rok wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 maja 2017 roku do dnia zapłaty.

W zakresie pierwotnego żądania o rekompensatę za utratę prawa do bezpłatnego węgla powód cofnął powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia. Nadto powód wniósł o zwrot kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie powód podał, że art. 241⁸ § 1 k.p. nie dopuszcza częściowego przejęcia porządku prawnego z zakresu prawa pracy pomiędzy pracodawcami i jego zdaniem Układ Zbiorowy Pracy w całości przechodzi do nowego pracodawcy. Poza tym powód nie zgodził się także z faktem, że wypowiedzenie porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku przez (...) Spółkę Akcyjną mogłoby wywołać jakikolwiek skutek dla zakładów pozwanej spółki, w tym dla KWK (...). Zwrócił uwagę, że uchwały zarządu pozwanej spółki są tylko wewnątrzcorporacyjnymi regulacjami i nie wywołują z faktu ich podjęcia jakichkolwiek skutków z zakresu prawa pracy. Dla dokonania zawieszenia stosowania wewnątrzzakładowych norm prawa pracy wymagane jest zawarcie porozumienia pomiędzy stronami społeczną i pracodawcą.

Odnosząc się do nowego żądania powoda o ekwiwalent za deputat węglowy pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie pozwana podała, że za łączny okres od dnia 24 kwietnia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2017 roku powód nie miał prawa do bezpłatnego węgla deputatowego dla emerytów na podstawie porozumienia płacowego z dnia 20 grudnia 2004 roku, gdyż zostało ono skutecznie wypowiedziane uchwałą nr 875/2014 zarządu (...)

S.A. z dnia 19 września 2014 roku. Zwrócono uwagę, że wypowiedzenie to było skuteczne, a osoby dochodzące przed sądami pracy deputatu węglowego za lata 2015 i następne przegrały swoje sprawy. Wskazano, że przy umowie zbiorowej wypowiedzieć ją może tylko jedna ze stron tego porozumienia. W przypadku zaś zawarcia porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku stroną był zarząd reprezentujący (...) S.A., który mógł następnie skutecznie wypowiedzieć to porozumienie, co też nastąpiło we wrześniu 2014 roku.

Pozwana nie kwestionowała roszczeń powoda o ekwiwalent pieniężny za bezpłatny węgiel dla emerytów pod względem rachunkowym.

Wyrokiem z dnia 27 września 2018 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach umorzył postępowanie odnośnie żądania rekompensaty za utratę prawa do bezpłatnego węgla, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.025 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że:

Powód w okresie od dnia 29 października 1987 roku do dnia 23 kwietnia 2015 roku był zatrudniony w Kopalni (...) na podstawie umowy o pracę, ostatnio przebywając na stałej delegacji do pełnienia funkcji z wyboru w związku zawodowym ratowników górniczych.

Stosunek pracy powoda ustał w związku z nabyciem uprawnień emerytalnych.

Do dnia 31 lipca 2014 roku pracodawcą powoda była (...) S.A. w K.. Zgodnie z Porozumieniem z dnia 20 grudnia 2004 roku byłym pracownikiem, których stosunek pracy został rozwiązany z (...) S.A. w K. po dniu wejścia w życie (tj. po dniu 1 stycznia 2005 roku) w związku z przejściem na emeryturę lub rentę przysługiwał bezpłatny węgiel w wymiarze 3 ton rocznie. Prawo do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych realizowane było w ekwiwalencie pieniężnym; natomiast prawo to na wniosek uprawnionego mogło zostać zrealizowane także w naturze.

Z dniem 1 sierpnia 2014 roku nowym pracodawcą powoda w trybie art. 23¹ k.p. została pozwana spółka w związku z nabyciem w dniu 31 lipca 2014 roku od (...) S.A. w K. zakładu (...). Pozwana spółka przejęła tylko czynnych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, natomiast byli pracownicy KWK (...) zostali przyporządkowani do Zakładu (...) S.A. w K.. Przez okres jednego roku od daty zbycia KWK (...) pracownicy tej kopalni mieli zachowane dotychczasowe warunki płacowe.

Uchwałą nr 875/2014 z dnia 19 września 2014 roku zarząd (...) S.A. – w związku z trudną sytuacją ekonomiczno-finansową i zagrożeniem upadłości firmy, począwszy od dnia 1 stycznia 2015 roku dokonano likwidacji prawa emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla. Równocześnie wypowiedziano

postanowienia porozumienia zawartego w dniu 20 grudnia 2004 roku dotyczące prawa do deputatu węglowego dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (§ 10 porozumienia z 20 grudnia 2014 roku wraz z załącznikiem nr 14). Wypowiedzenie dokonane zostało z zachowaniem okresu wypowiedzenia wynoszące 3 miesiące, ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Na mocy uchwały nr 483/ (...) z dnia 30 września 2014 roku zarząd pozwanej spółki, kierując się koniecznością wprowadzenia niezbędnych oszczędności w związku z pogorszeniem się sytuacji finansowej oraz wydobywczej, odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w 2015 roku.

Na podstawie uchwały nr 489/ (...) z dnia 14 września 2015 roku zarząd pozwanej spółki odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów, począwszy od 2016 roku.

Pozwana spółka wydała wobec powoda decyzję o odmowie przyznaniu świadczenia rekompensacyjnego. Przyczyną odmowy był brak statusu osoby uprawnionej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

W dacie przejścia powoda w trybie art. 23¹ k.p. do pozwanej spółki (1 sierpnia 2014 roku) obowiązywało w (...) S.A. w K. porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku wraz z załącznikiem nr 14 regulującym kwestię nabycia i realizacji prawa do deputatu węglowego przez emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób. Kwestią istotną dla końcowego rozstrzygnięcia było ustalenie, czy w dacie przejścia powoda na emeryturę nabył on uprawnienia do węgla deputatowego w ramach podpisanego przez (...) S.A. w K. Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku wraz z załącznikiem nr 14 i czy stroną zobowiązaną do spełnienia świadczenia z tytułu prawa do deputatu węglowego była pozwana spółka.

Zgodnie z art. 241⁸ § 1 k.p. w okresie jednego roku od dnia przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę do pracowników stosuje się postanowienia układu, którym byli objęci przed przejściem zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej. Postanowienia tego układu stosuje się w brzmieniu obowiązującym w dniu przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę. Pracodawca może stosować do tych pracowników korzystniejsze warunki niż wynikające z dotychczasowego układu.

Upływ rocznego okresu stosowania postanowień dotychczasowego układu zbiorowego pracy przez nowego pracodawcę nie powoduje (zgodnie z art. 241⁸ § 2 k.p.) automatycznej zmiany treści indywidualnych stosunków pracy pracowników.

Sąd Rejonowy zauważył, że uprawnienie do świadczeń przewidzianych w układzie zbiorowym pracy stanowi element treści stosunku pracy pracowników zakładu pracy przejętego w trybie art. 23¹ k.p. i wiąże nowego pracodawcę do czasu zmiany treści tego stosunku. Treść umownego stosunku pracy jest kształtowana nie tylko przez umowę o pracę, ale również przez przepisy Kodeksu pracy i innych ustaw, ratyfikowanych umów międzynarodowych, normatywnych aktów wykonawczych oraz układów zbiorowych pracy. Innymi słowy, wpływ na treść stosunku pracy mają zarówno czynności prawne stron, jak też akty normatywne prawa pracy. Nawiązanie stosunku pracy powoduje, że do jego treści zostają ex lege (art. 56 k.c. w związku z art. 300 k.p.) wprowadzone również prawa i obowiązki określone w aktach normatywnych, w tym w układzie zbiorowym pracy.

Uwolnienie się od zobowiązań układowych jest możliwe dopiero po upływie roku od przejścia pracowników do nowego pracodawcy w trybie art. 23¹ k.p.. Z tym bowiem dniem pracodawca może dokonać wypowiedzenia zmieniającego (art. 42 k.p.) warunki pracy lub płacy wynikające z układów, którymi pracownicy byli objęci przed przejściem zakładu pracy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 4 października 2000 roku, I PKN 246/2000, (...); 21 września 1995 roku, I PRN 60/95, OSNAPiUS 1996/7/100).

W judykaturze wskazuje się, że utrzymanie przez przejętych pracowników warunków pracy i płacy wynikających poprzednio z układu zbiorowego lub zakładowego porozumienia płacowego nie jest następstwem "przeniesienia" mocy obowiązującej tych autonomicznych przepisów prawa pracy na pracodawcę przejmującego pracowników w trybie art. 23¹ k.p. (o ile nie są stroną tego porozumienia). Natomiast związanie nowego pracodawcy tymi warunkami wynika z tego, że stają się one treścią indywidualnych stosunków pracy przejmowanych pracowników. To zaś jest konsekwencją samej instytucji wstąpienia nowego pracodawcy w dotychczasowe stosunki pracy z pracownikami przejmowanego zakładu pracy. Przekształcenie zaś umów o pracę przejętych pracowników w sposób pogarszający warunki ich wynagradzania za pracę w porównaniu z gwarancjami wynikającymi z układu zbiorowego pracy u poprzedniego pracodawcy może być dokonane na podstawie między innymi wypowiedzenia warunków pracy lub płacy. Sąd Rejonowy wskazał, iż Sąd Najwyższy podniósł, że pakiet socjalny jako inne porozumienie zawarte ze związkami zawodowymi ma taką samą pozycję w hierarchii źródeł prawa, jak układ zbiorowy pracy. Teza ta wynika wprost z art. 9 § 2 k.p. i uprawnia do stwierdzenia, iż w braku unormowania spraw dotyczących pakietów socjalnych trzeba do nich stosować per analogiam przepisy o układach zbiorowych pracy (tak SN w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 czerwca 2010 roku, I PK 23/10).

Z dotychczasowych rozważań wynika zatem, że porozumienia zbiorowe – podobnie jak układy zbiorowe pracy – na mocy art. 241⁸ § 1 k.p. mogą wpływać na sferę wzajemnych praw i obowiązków stron stosunku pracy. Stwierdzenie to jednoznacznie wskazuje na to, że powód z chwilą przejęcia go przez pozwaną spółkę zachował jako pracownik prawa wynikające z Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, a stroną zobowiązaną stała się odtąd pozwana. Osobną kwestią pozostaje jednak to, czy pozwana przejęła na siebie obowiązki wynikające z załącznika nr 14 do tego Porozumienia, regulującego uprawnienia między innymi byłych pracowników – emerytów.

W ocenie Sądu Rejonowego od dnia 1 sierpnia 2014 roku w stosunku do powoda zastosowanie miały dalej postanowienia Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, ale tylko te, które regulowały prawa i obowiązki objęte treścią stosunku pracy. Sąd doszedł do przekonania, że wbrew stanowisku strony powodowej z dniem 1 sierpnia 2014 roku

u pozwanej nie miały już zastosowania postanowienia Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku regulujące uprawnienia osób niebędących pracownikami do bezpłatnego węgla, bowiem osoby te nie łączył z pozwaną stosunek pracy. Niewątpliwie prawo do deputatu węglowego dla emerytów nie stanowi elementu treści stosunku pracy. Innymi słowy prawo do bezpłatnego węgla dla byłych pracowników nie można uznać za świadczenie wynikające ze stosunku pracy. Ze względu na swoją specyfikę winno ono być raczej zaklasyfikowane jako świadczenie związane ze stosunkiem pracy. W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Najwyższy wskazując, że związanie, nieobowiązującym wszak u nabywcy, układem zbiorowym pracy dotyczy tylko przejmowanych pracowników. Stosowaniu nie podlegają postanowienia układu o charakterze obligacyjnym, a jedynie normatywnym i to w części regulującej treść indywidualnych stosunków pracy. Ponadto w ocenie Sądu Najwyższego przepis art. 241¹³ § 2 k.p. (regulujący sposób wypowiedzenia dotychczasowych warunków stosunku pracy wynikający z Układu Zbiorowego Pracy) nie ma zastosowania do emerytów, gdyż nie można wypowiedzieć warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy, skoro taki stosunek prawny nie istnieje.

Reasumując tę część rozważań, skoro prawo do deputatu węglowego dla emerytów nie stanowi elementu treści stosunku pracy, to z chwilą przejścia dotychczasowych pracowników

KWK (...) do pozwanej nie miały wobec nich zastosowania postanowienia załącznika Nr 14 do Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, regulującego prawo do deputatu węglowego dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób. W tej sytuacji wypowiedzenie przez (...) S.A. § 10 porozumienia z 20 grudnia 2014 roku wraz z załącznikiem nr 14, który regulował prawo emerytów do bezpłatnego węgla nie miało wpływu na wynik niniejszej sprawy.

Co istotne także, brak jest przepisów ustawowych, które zabraniałyby odstępowania od świadczeń przyznanych emerytom lub rencistom. Odstąpienie od świadczeń przyznanych emerytom i rencistom nie wymaga dokonania wypowiedzeń zmieniających (jest to instytucja prawna stosowana wyłącznie w trakcie trwającego stosunku pracy). Wystarczy, że emeryci i renciści zostaną tylko poinformowani o pozbawieniu ich świadczeń przyznanych w układzie

zbiorowym (porozumieniu zbiorowym). Takie stanowisko przyjął Sąd Okręgowy w G. w wyroku z dnia 9 lutego 2017 roku w sprawie VIII Pa 144/16, które to stanowisko Sąd Orzekający w całości podziela. W konsekwencji pozwana spółka skutecznie pozbawiła – na mocy uchwał z dnia 30 września 2014 roku oraz z dnia 14 września 2015 roku – emerytów i rencistów wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów za lata 2015 oraz od 2016 roku.

W niniejszej sprawie podkreślenia wymaga to, że powód nigdy nie nabył prawa do bezpłatnego węgla jako emeryt. Emeryci i renciści zostali bowiem skutecznie pozbawieni tego świadczenia począwszy od 2015 roku na mocy podjętych decyzji zarówno przez (...) S.A., jak i pozwaną spółkę. Brak jest zatem jakiegokolwiek podstawy prawnej do przyznania powodowi ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel. Z drugiej też strony nie można uznać, żeby powód utracił kiedykolwiek prawo do bezpłatnego węgla jako emeryt, skoro nigdy nie nabył tego prawa.

Wobec tego, że ustawodawca uznał, iż nastąpiło skuteczne pozbawienie emerytów i rencistów prawa do bezpłatnego węgla uchwalona została ustawa z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971) i w ustawie tej wskazano przesłanki do otrzymania tego świadczenia. Celem tej ustawy było zrekompensowanie do pewnego stopnia strat finansowych osób, które dotychczas (tj. do dnia 31 grudnia 2014 roku) otrzymywały bezpłatny węgiel w naturze lub ekwiwalencie. Ustawa ta nie obejmuje jednak osób, które nigdy nie nabyły prawa do emeryckiego deputatu węglowego. Skoro zaś powód złożył wniosek o przyznanie mu świadczenia rekompensacyjnego, to żądanie takie musiał z czegoś wyprowadzić.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności faktyczne oraz prawne, powództwo jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu.

O kosztach zastępstwa procesowego strony pozwanej w zakresie rozpoznania roszczenia o ekwiwalent za deputat węglowy orzeczono z mocy art. 98 § 3 k.p.c.

w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 3 (75% x 900 zł = 675 zł) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 roku, 1804 ze zm. – w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia pozwu).

Sąd uznał także, że w sprawie o świadczenie rekompensacyjne należało uznać powoda za stronę przegraną. Powód cofnął bowiem powództwo w tym zakresie, a cofnięcie nie nastąpiło na skutek zaspokojenia roszczenia. Pozwana wdała się co do tego roszczenia w spór, wniosła odpowiedź na pozew i wniosła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Tym samym o kosztach zastępstwa procesowego strony pozwanej w zakresie rozpoznania roszczenia o świadczenie rekompensacyjne orzec należało z mocy art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 4 (75% x 1 800 zł = 1 350 zł), rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 roku, 1804 ze zm. – w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia pozwu). Podkreśla się, że żądanie powoda w zakresie zasądzenia kwoty 10 000 zł z tytułu rekompensaty za utratę prawa do bezpłatnego węgla od dnia wniesienia pozwu nie było zasadne. Jak bowiem wskazano powyżej, powód przeszedł faktycznie na emeryturę w kwietniu 2015 roku, a zatem w dacie, kiedy nie obowiązywało już prawo dla emerytów do bezpłatnego węgla. Jak słusznie wskazała pozwana w odmowie przyznania powodowi rekompensaty, powód nie spełniał przesłanek określonych w art. 2 ust. 1) ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. Powód mając ustalone prawo do emerytury i pobierając do świadczenie nie był uprawniony w tym czasie do bezpłatnego węgla, albowiem prawo do bezpłatnego węgla u pozwanej (jak i następcy prawnego (...) S.A.) nie przysługiwało począwszy od 1 stycznia 2015 roku.

Z uwagi na fakt, że powód skutecznie cofnął pozew w zakresie żądania zapłaty świadczenia rekompensacyjnego, Sąd na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 203 k.p.c. umorzył postępowanie w powyższym zakresie.

Powód zaskarżył wyrok apelacją w części, tj. w pkt 2 i 3. Rozstrzygnięciu zarzucił naruszenie:

- art. 241⁸ § 1 k.p. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że na skutek przyjęcia zapisów kontraktowych pomiędzy dotychczasowym i nowym pracodawcą ((...) S.A. i (...) S.A.) – w treści umowy sprzedaży z dnia 31 lipca 2014 roku – prawnie skuteczne stało się ograniczenie wobec osób będących w chwili przejścia zakładu pracy pracownikami zakresu

przejmowanych zobowiązań emeryckich zapisanych w układzie zbiorowym pracy tj. w Porozumieniu z dnia 20 grudnia 2004 roku;

- art. 241⁷ § 1 pkt 3 k.p., art. 139 § 1 k.p. oraz art. 241⁸ § 1 k.p. poprzez błędną ich wykładnię i przyjęcie, że wypowiedzenie Porozumienia z 20 grudnia 2004 roku w części dotyczącej Załącznika nr 14 na terenie (...) S.A. wywarło także skutek prawny w relacjach pracowniczych u osób zatrudnionych u innego pracodawcy tj w (...) S.A. KWK (...);

- art. 241⁸ § 1 k.p. oraz art. 32 k.p. w zw. z art. 42 § 1 k.p. poprzez błędną ich wykładnię i przyjęcie, że czynność wewnątrzcorporacyjna polegająca na podjęciu przez zarząd (...) S.A. uchwał nr 483/ (...) z dnia 30 września 2014 roku i nr (...) z 14 września 2015 roku wywarła skutek prawny obejmujący zniesienie wzajemnego obligacyjnego prawa powoda do darmowego węgla;

- naruszenie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 5 ust. 10 ustawy z 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla poprzez zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego radcy prawnego w stawkach właściwych jak dla sporów z zakresu prawa pracy nie zaś jak dla sporów z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji przeprowadził wystarczające postępowanie dowodowe i na jego podstawie dokonał ustaleń faktycznych, które sąd drugiej instancji podziela i przyjmuje za własne.

Nie budzi wątpliwości, że (...) S.A. z dniem 1 sierpnia 2014 roku przejęła zakład tj. KWK (...) od (...) S.A. z tytułu umowy sprzedaży. Powód do dnia 31 lipca 2014 roku był pracownikiem (...) S.A., zaś od 1 sierpnia 2014 roku stał się z mocy art. 23¹ § 1 k.p. pracownikiem pozwanej (...) S.A. Powyższe prawidłowo przyjął sąd pierwszej instancji. Okoliczność ta nie była także sporna pomiędzy stronami. P. L. był zatrudniony u pozwanej do 23 kwietnia 2015 roku. Ustanie zatrudnienia miało związek z przejściem przez powoda na emeryturę.

Prawo do deputatu węglowego przyznane zostało pracownikom kopalń na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1981 roku w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa – Karta górnika (Dz.U. z 2013 roku, Nr 2, poz. 13). Wynika ono wprost z § 19 ust. 1 Karty górnika. W świetle art. 11 ust. 1 i art. 17 ustawy z dnia 2 lutego 1996 roku o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1996 roku, Nr 24, poz. 110) Karta górnika zachowała moc do czasu objęcia pracowników, których jej przepisy dotyczą i w zakresie przedmiotu w nim normowanego – postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy. W przypadku emerytów i rencistów zatrudnionych wcześniej w Kopalni (...) od dnia 1 stycznia 2005 roku źródłem prawa do deputatu węglowego było Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku zawarte pomiędzy zarządem (...) S.A., a związkami zawodowymi. Tym samym każdy górnik z chwilą uzyskania statusu emeryta lub rencisty nabywał prawo do deputatu węglowego przeznaczonego dla emerytów i rencistów, co nie było kwestionowane w sprawie. Prawo to było niezależne od wcześniej wypłacanego deputatu węglowego dla pracowników. (...) realizowała uprawnienia emerytów i rencistów KWK (...) – których stosunek pracy ustał przed dniem 1 sierpnia 2014 roku – do bezpłatnego węgla aż do dnia skutecznego wypowiedzenia w tym zakresie Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku. Z kolei (...) S.A. z dniem 1 sierpnia 2014 roku przejęła na siebie obowiązek realizacji tego świadczenia jedynie względem pracowników KWK (...).

Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że postanowienia Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku nie mają zastosowania do uprawnień powoda do bezpłatnego węgla deputatowego po przejściu przez niego na emeryturę.

Przepis art. 241⁸ k.p. stanowi:

§ 1. W okresie jednego roku od dnia przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę do pracowników stosuje się postanowienia układu, którym byli objęci przed przejściem zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej. Postanowienia tego układu stosuje się w brzmieniu obowiązującym w dniu przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę. Pracodawca może stosować do tych pracowników korzystniejsze warunki niż wynikające z dotychczasowego układu.

§ 2. Po upływie okresu stosowania dotychczasowego układu wynikające z tego układu warunki umów o pracę lub innych aktów stanowiących podstawę nawiązania stosunku pracy stosuje się do upływu okresu wypowiedzenia tych warunków. Przepis art. 241¹³ § 2 zdanie drugie stosuje się.

§ 3. Jeżeli w przypadkach, o których mowa w § 1, nowy pracodawca przejmuje również inne osoby objęte układem obowiązującym u dotychczasowego pracodawcy, stosuje postanowienia układu dotyczące tych osób przez okres jednego roku od dnia przejęcia.

§ 4. Jeżeli pracownicy przed ich przejęciem byli objęci układem ponadzakładowym, obowiązującym u nowego pracodawcy, przepisy § 1-3 stosuje się do układu zakładowego.

Przepis art. 241⁸ § 1 k.p. wprowadza zasadę, że w okresie roku od przejścia zakładu na nowego pracodawcę do pracowników stosuje się postanowienia układu, którym byli objęci przed przejściem zakładu pracy na nowego pracodawcę. Słusznie zauważył sąd pierwszej instancji, że przepis ten mówi jedynie o stosowaniu dotychczasowego układu do pracowników czyli do zakończenia stosunku pracy. Uregulowanie to nie dotyczy okresu po zakończeniu stosunku pracy. Rację ma natomiast powód, że wypowiedzenie układu przez starego pracodawcę po przejściu pracowników do nowego pracodawcy pozostaje bez znaczenia dla stosowania układu do przejętych pracowników przez pracodawcę nowego albowiem jak stanowi art. 241⁸ § 1 zd. 2 k.p. postanowienia tego układu stosuje się w brzmieniu obowiązującym w dniu przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę. W tej sytuacji wypowiedzenie przez (...) S.A. § 10 porozumienia z 20 grudnia 2004 roku wraz z załącznikiem nr 14, który regulował prawo emerytów do bezpłatnego węgla – ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku - nie miało wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Przepis art. 241⁸ § 3 k.p. nie miał w sprawie zastosowania ponieważ reguluje on sytuację, w której nowy pracodawca przejmując zakład pracy oprócz pracowników przejmuje także inne osoby np. emerytów tj. kiedy w dacie przejścia zakładu przejmowane są także obowiązki względem emerytów. W niniejszej sprawie zaś powód został przejęty jako pracownik i do niego ma zastosowanie regulacja z art. 241⁸ § 1 k.p.

Na rozprawie apelacyjnej dnia 1 kwietnia 2019 roku, w sprawie VIII Pa 15/19, pełnomocnik pozwanej podała, że w pozwanej spółce ani nie obowiązuje układ zbiorowy pracy, ani inna jednolita regulacja normująca prawa i obowiązki pracowników oraz uprawnienia emerytów (rencistów). W poszczególnych kopalniach należących do pozwanej spółki obowiązują dawne regulacje kształtujące sytuację prawną pracowników, emerytów, rencistów, to jest sprzed powstania pozwanej spółki. W KWK (...) w K. wobec pracowników zastosowanie ma porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku; natomiast w stosunku do pracowników, którzy nabyli prawo do emerytury po dniu 1 sierpnia 2014 roku brak jest jakichkolwiek regulacji prawnych, w tym normujących uprawnienia do bezpłatnego węgla.

Wskazać w tym miejscu należy jeszcze, że brak jest przepisów ustawowych, które zabraniałyby odstępowań od świadczeń przyznanych emerytom lub rencistom. Odstąpienie od świadczeń przyznanych emerytom i rencistom nie wymaga dokonania wypowiedzeń zmieniających (jest to instytucja prawna stosowana wyłącznie w trakcie trwającego stosunku pracy). Wystarczy, że emeryci i renciści zostaną tylko poinformowani o pozbawieniu ich

świadczeń przyznanych w układzie zbiorowym (porozumieniu zbiorowym). W tym zakresie Sąd Okręgowy w Gliwicach podtrzymuje stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 22 kwietnia 2016 roku, VIII Pa 215/15. Zatem nawet gdyby w KWK (...) obowiązywał układ zbiorowy pracy lub porozumienie będące źródłem uprawnienia emerytów do deputatu węglowego i ekwiwalentu z tytułu prawa do deputatu węglowego w celu zaprzestania spełniania tych świadczeń na rzecz emerytów nie byłoby podstaw do dokonywania wypowiedzeń zmieniających. Nie doszło zatem do naruszenia art. 241⁸ § 1 k.p. oraz art. 32 k.p. w zw. z art. 42 § 1 k.p. W ocenie Sądu Okręgowego podjęcie uchwał nr 483/ (...) z dnia 30 września 2014 roku i nr (...) z 14 września 2015 roku nie miało znaczenia dla sprawy. Uchwały te mogły odnieść skutek prawny w tych jednostkach organizacyjnych wchodzących w skład pozwanej, w których obowiązywały regulacje przyznające emerytom (rencistom) prawo do deputatu węglowego. W KWK (...) w K. nie obowiązywały regulacje, które przyznawałyby prawo do deputatu węglowego byłym pracownikom, którzy nabyli prawo do emerytury (renty) po dniu 1 sierpnia 2014 roku – co podniesiono już wyżej.

Sąd pierwszej instancji nie naruszył także przepisów prawa procesowego.

Zgodnie z art. 5 ust. 10 ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1971), od odmowy wypłaty rekompensaty przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia otrzymania odmowy. Przepis art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c. stanowi, że przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane. Z kolei zgodnie z art. 476 § 2 k.p.c. przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących: ubezpieczeń społecznych, emerytur, rent, innych świadczeń w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Mając na uwadze treść powołanych przepisów, należy uznać, że sprawa o rekompensatę z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla jest sprawą z zakresu prawa pracy, nie zaś sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych. Nie jest to bowiem sprawa, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego, natomiast rekompensata z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla nie stanowi świadczenia w sprawie należącej do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z art. 5 ust. 8 ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, rekompensata wypłacana jest przez przedsiębiorstwo wypłacające, czyli przedsiębiorstwo górnicze lub inne przedsiębiorstwo (art. 2 pkt 3 powołanej ustawy), natomiast finansowana jest z dotacji celowej przyznawanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalin, stosownie do art. 6 ust. 1 powołanej wyżej ustawy. Mimo że osobami uprawnionymi do rekompensaty w myśl art. 2 pkt 1 ustawy są emeryci, renciści oraz wdowy, wdowcy i sieroty mające ustalone prawo do renty rodzinnej, to świadczenie to jest związane ze stosunkiem pracy tych emerytów i rencistów i zgodnie z powołanym przepisem jest pochodną prawa do bezpłatnego węgla wynikającego z postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Należy więc stwierdzić, że sprawa o prawo do rekompensaty nie była sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych i podstawą do określenia wynagrodzenia pełnomocnika nie był przepis § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, 1804 ze zm.) lecz przepisy § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 4 tego rozporządzenia, które wskazał sąd pierwszej instancji.

Sąd drugiej instancji uznał, że skomplikowany prawny charakter sprawy przemawia za przyjęciem, iż w sprawie zachodzą szczególne okoliczności o których mowa w art. 102 k.p.c., a które sprzeciwiają się obciążeniu powoda kosztami procesu. W związku z powyższym zaskarżony wyrok został zmieniony w pkt 3 na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

W pozostałej części apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Na mocy art. 102 k.p.c. odstąpiono od obciążania powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej z uwagi na skomplikowany charakter sprawy.

(-) sędzia del. Magdalena Kimel (-) sędzia Patrycja Bogacińska–Piątek (spr.) (-) sędzia Grażyna Łazowska